

Reclame-uiting

De vulkaan in IJsland, die het luchtverkeer heeft lam gelegd heeft in grote delen van Europa, onderstreept de bijzondere geologie van het eiland nog eens. De uitbarsting van de vulkaan, met de voor ons onuitsprekbare naam Eyjafjallajökull, is eigenlijk een bijzondere vorm van reclame-uiting voor de grote natuurkrachten van het eiland.

Deze krachten vertalen zich in de beschikbaarheid van veel geothermische energie, maar IJsland beschikt ook over veel mogelijkheden voor het benutten van waterkracht. Het is duidelijk dat IJsland een energieoverschot

een dergelijke omzetting nuttig zijn. Echter, de belangstelling voor duurzame elektriciteit in West-Europa biedt ook andere kansen met minder belasting voor het IJslandse milieu en wellicht meer stabiele langetermijninkomsten voor de IJslandse overheid. Immers, de financiële en economische crisis heeft een enorme bres geslagen in de overheidsfinanciën en hulp van het Internationaal Monetair Fonds is nodig om het land overeind te houden. De vraag is dan ook of het benutten van de schone energierijkdom door een dergelijke industrie het best past bij de soort van problemen die de IJslandse overheid moet oplossen. In ruil voor een verlaging van de climate footprint van een aluminiumfabriek en belastingafdrachten en een relatief geringe bijdrage aan de werkgelegenheid, wordt de energiepotentie vastgelegd.

Sympathieke actie

In de afgelopen weken is een sympathieke actie op gang gekomen om de IJslandse schuld af te betalen met energieleveranties. Via een kabel zou schone energie geleverd kunnen worden die bijdraagt aan het klimaatbeleid van onder andere Groot-Brittannië en Nederland en tegelijkertijd zou de schuld aan beide landen kunnen worden ingelost. Na enkele jaren, zo wordt berekend, zou de schuld al zijn afbetaald. De investering terugverdienen duurt

wellicht iets langer, maar dan kan de export van schone stroom een inkomstenbron voor het economisch zwaar getroffen eiland worden. Een creatief idee dat ook nog mooi ingepast kan worden in de plannen een Noordzeenet aan te leggen om ook de wind te kunnen oogsten. Zo zou er een serieuze koppeling kunnen ontstaan van de schone energiemogelijkheden in Noordwest-Europa.

Het zou de mogelijkheden om energie te produceren in de EU kunnen vergroten, zeker als IJsland lid wordt van de EU. IJsland zou met een soort van navelstreng verbonden worden met de EU, zodat het lidmaatschap ook fysiek gestalte krijgt. Symbolischer kan bijna niet. Echter, tijd en financiering zijn hier spelbreker.

Belemmering

Zoals altijd gaan de kosten voor de baat uit en vormt zeer waarschijnlijk de belangrijkste belemmering voor de uitvoering van het idee.

IJsland heeft nu economische problemen en kan niet wachten op de inlossing van deze mooie toekomstbelofte. De financiering voor de aluminiumfabriek is op korte termijn waarschijnlijk gemakkelijker rond te krijgen dan het financieren van het aanleggen van een kabel. Bovendien vergt de schuld-voor-elektriciteit veel inspanning van de regeringen. Zowel in Groot-Brittannië als Nederland zijn er eerst verkiezingen, waarna het nieuwe team zich mag storten op het op orde krijgen van de eigen overheidsfinanciën. De kans dat zij zich fluks zullen

(kunnen) storten op het schuld-voor-elektriciteitsplan is gering. Dat zou jammer zijn, omdat het plan zeker waarde heeft, maar het is complex in de huidige omstandigheden en er rest weinig tijd om het van de grond te krijgen. De kans dat de energiepotentie wordt geogost door een aluminiumfabriek of andere energieverter is daarom groot.

Marsmannetjes

De verduurzaming van de economie vergt creatieve oplossingen. Echter, daarmee houdt het niet op. Het vergt ook creatieve regeringen om over de kortetermijnbelangen heen de langetermijnbelangen te zekeren. Nieuwe vormen van samenwerking die in het huidige bestel te weinig kans krijgen. In het rijtje van Desertec en Noordzeenet misstaat het IJslandse plan helemaal niet. Net als beide andere plannen gaat het IJslandse idee de mogelijkheden van enkele bedrijven en regeringen te boven, waardoor er nieuwe vormen van publiek-privaat ondernemerschap moeten worden bedacht om aan dergelijke plannen gestalte te geven. In de ogen van de oude Schumpeter zou het oppakken van het IJslandse idee, evenals mannetjes naar Mars sturen, passen in deze tijd van economische kommer en kwel. Misschien blijft de vulkaan wel boos totdat we snappen wat te doen. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

Door
Coby van der
Linde

heeft en nu het internationale bancaire avontuur is afgelopen en het land het over een andere boeg moet gooien, komen nieuwe ideeën boven om de energierijkdom te gelde te maken.

Andere kansen

Inmiddels hebben energie-intensieve industrieën, zoals de aluminiumindustrie, het eiland ontdekt. Maar het is de vraag of dat voor IJsland de meest efficiënte manier is om het overschot aan energie om te zetten in economische groei en om daarmee, ook voor de wat langere termijn, de overheidsfinanciën kan repareren. De bijdrage aan de werkgelegenheid van de aluminiumindustrie is relatief gering. Deze industrie komt af op goedkope energie. Aangezien het gaat om duurzame energie, kan